

2. КОНСТИТУЦІЙНЕ ПРАВО. АДМІНІСТРАТИВНЕ ПРАВО І ПРОЦЕС. ФІНАНСОВЕ ПРАВО. ІНФОРМАЦІЙНЕ ПРАВО. МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

DOI:10.35774/app2022.03.043
УДК 351.84:351.74(477)

Анатолій Аносенков,
кандидат юридичних наук, доцент,
консультант Інституту глибинної психології
і методів психокорекції
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-6755-2916>

Катерина Ізбаш,
кандидат юридичних наук, доцент, старший
науковий співробітник відділу організації
наукової роботи Одеського державного
університету внутрішніх справ
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1855-1383>

ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ПОЛІЦЕЙСЬКИХ В УКРАЇНІ

Досліджено проблеми соціального захисту працівників Національної поліції України. Проаналізовано різні підходи до визначення соціального захисту. Розглянуто поняття соціального захисту у широкому та вузькому розумінні. Досліджено гарантії соціального захисту поліцейських, до яких належать: матеріальне, житлове, медичне та професійне забезпечення.

Ключові слова: соціальний захист, гарантії, поліцейський, Національна поліція, законодавство, матеріальне, житлове, медичне, професійне забезпечення.

Anosienkov A., Izbash K.

Concept and aspects of social protection of police officers in Ukraine

The article examines the problems of social protection of employees of the National Police of Ukraine. It is argued that the social protection of police officers is one of the types of social protection of the population, which has a certain specific, which is caused by performing their professional activities associated with increased risk and danger. An etymological study of the concept of «social protection» was carried out. Different approaches to defining social protection were analyzed. The concept of social protection in a broad and narrow sense was considered.

© Анатолій Аносенков, Катерина Ізбаш, 2022

The Law of Ukraine «On the National Police» declares that a police officer fully enjoys the guarantees of social and legal protection provided for by the mentioned Law and other legislative acts. The Law of Ukraine «On the National Police» uses the term social protection, the meaning of which is broader than the meaning of the term social security.

The Law of Ukraine «On the National Police» provides the following guarantees of social protection of a police officer: provision of appropriate conditions for the performance of duties assigned to him; prompt and full payment of financial support and other compensatory payments in accordance with the law and other regulatory legal acts of Ukraine; full use of guarantees of social and legal protection; during the performance of police powers, he uses all types of public transport for free. However, chapter 9 «Social protection of police officers» is devoted to a wider range of social protection guarantees.

The guarantees of social protection of police officers were studied, which included: material support, housing support, medical support and professional support.

Keywords: social protection, guarantees, police officer, policemen, National Police, legislation, material support, housing support, medical support, professional support.

Постановка проблеми. Відповідно до Основного Закону Україна є соціальною державою, діяльність якої спрямована на створення умов, що забезпечують життя та вільний розвиток людини [5]. Головне завдання соціальної держави – забезпечення достойного та гідного рівня життя громадян. Особливе місце в забезпеченні законності в усіх сферах людського життя в Україні займає правоохоронна система.

Проведена реформа правоохоронної системи сприяла створенню нового органу – Національної поліції України, яка, посідаючи серед державних органів одне з головних місць, реалізує правоохоронну функцію та виконує завдання щодо захисту прав і свобод громадян, тому соціальне забезпечення її працівників є одним із головних завдань. В умовах сьогодення Національна поліція України функціонує в складних умовах, що значно впливає на ефективність її роботи. Одним із пріоритетних напрямків правоохоронної реформи є дієвий соціальний захист поліцейських, який передбачає якісне законодавче визначення та закріплення гарантій соціального захисту працівників поліції; створення належних умов, за яких механізм адміністративно-правового захисту поліцейських відповідав би реаліям сьогодення. Це надасть можливість розширення кола кандидатів на службу в Національну поліцію України і, як наслідок, підвищення рівня професійної, правової культури та свідомості поліцейських.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед останніх наукових праць, у яких розглядалися питання соціального забезпечення працівників поліції, варто відзначити таких сучасних науковців, як: М. І. Іншин («Сутність і значення соціального забезпечення працівників поліції в сучасних умовах», 2015), М. В. Романенко («Особливості соціального забезпечення поліцейських», 2015), Л. Л. Денісова («Проблеми правового регулювання соціального забезпечення працівників поліції», 2016), М. В. Калашник («Соціально-правові гарантії забезпечення діяльності органів поліції», 2017), О. П. Клипа («Адміністративно-правове регулювання соціального захисту працівників Національної поліції України», 2021), Д. О. Маручевич («Адміністративно-правове регулювання соціального захисту поліцейських», 2021), К. Л. Бугайчук («Деякі питання посилення соціального захисту поліцейських», 2021), Л. М. Князькова («Проблеми трудового права та права соціального забезпечення», 2021).

Мета статті – дослідження поняття та особливостей соціального забезпечення працівників Національної поліції України.

Виклад основного матеріалу дослідження. Юридичні гарантії соціального захисту громадян закріплені в Конституції України. Визначено, що громадяни України мають право на соціальний захист, що включає право на забезпечення їх у разі повної, часткової або тимчасової втрати працездатності, втрати годувальника, безробіття з незалежних від них обставин, а також у старості та в інших випадках, передбачених законом. Це право гарантується загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням за рахунок страхових внесків громадян, підприємств, установ і організацій, а також бюджетних та інших джерел соціального забезпечення; створенням мережі державних, комунальних, приватних закладів для догляду за непрацездатними. Пенсії, інші види соціальних виплат та допомоги, що є основним джерелом існування, мають забезпечувати рівень життя, не нижчий від прожиткового мінімуму, встановленого законом [5].

Соціальний захист поліцейських – це один із видів соціального захисту населення, що має певну специфіку, яка зумовлена виконанням їх професійної діяльності, пов'язаною з підвищеним ризиком і небезпекою. Для проведення повноцінного дослідження та трактування його результатів у цьому напрямку насамперед потрібно визначити поняття захисту, його особливості та розмежування його із поняттям соціального захисту.

У Великому енциклопедичному юридичному словнику вказано, що соціальний захист – система юридичних, економічних, фінансових та організаційних засобів держави щодо захисту населення від соціальних ризиків [17, с. 476]. В юридичній енциклопедії зазначено, що соціальний захист – система економічних, правових, організаційних та інших заходів держави із забезпечення соціальних прав і гарантій громадян. Система охоплює виплату пенсій, різні види матеріальної допомоги і компенсацій, обслуговування хворих та осіб похилого віку, турботу про дітей і молодь, фінансування з державних і місцевих бюджетів відповідних соціальних програм (охорона здоров'я, освіта, будівництво житла, подолання безробіття тощо) [16, с. 265].

Однак потрібно розглянути поняття соціального захисту у широкому та вузькому розумінні. У широкому розумінні соціальний захист – це система правових, економічних, фінансових, організаційних заходів у державі, спрямована на забезпечення процесу формування і розвитку повноцінної особистості; виявлення і нейтралізацію негативних факторів, які впливають на особу; створення умов для самовизначення в житті. У вузькому розумінні вказаний термін становить сукупність законодавчо закріплених економічних і правових гарантій, встановлених державою, які забезпечують дотримання найважливіших соціальних прав громадян і убезпечують населення від негативних наслідків соціальних ризиків [15, с. 17].

Як зазначалося раніше, одним із різновидів соціального захисту є соціальний захист поліцейських. Однак дослідження праць науковців щодо сутності соціального захисту поліцейських засвідчує, що наразі немає єдиного підходу до розуміння вказаного поняття [2, 8].

Наявність заходів соціального захисту для співробітників поліції характеризує цей вид служби як найбільш значущий для держави, адже він означений специфікою, пов'язаною з постійним ризиком для життя та здоров'я. Безперечно, що від рівня соціального захисту працівників поліції здебільшого залежить якісний рівень кадрового складу власне органу поліції [7, с. 31].

Зокрема, Н. П. Борецька, досліджуючи соціальний захист, вказує, що під соціальним захистом розуміє систему закріплених державою соціальних та економічних прав і гарантій, реалізованих у межах її соціальної політики на основі механізмів забезпечення життєвого рівня, достатнього для становлення й розвитку особистості на всіх етапах життєдіяльності людини [1, с. 84].

Сучасний науковець М. І. Іншин визначає, що соціальний захист – це сукупність юридичних норм і гарантій, спрямованих на регламентацію професійної діяльності Національної поліції за рахунок коштів Державного бюджету в напрямі соціальної та матеріальної підтримки працівників поліції у зв'язку із втраченою ними працездатністю, інвалідністю, настанням пенсійного віку, професійними захворюваннями й іншими обставинами, передбаченими спеціальними законами [4, с. 273].

Так, на думку Д. О. Марусевича, соціальний захист поліцейських містить такі складові, як: 1) загальний соціальний захист, який передбачає гарантування Конституцією України реалізації прав поліцейських у сфері соціального захисту; 2) спеціальний соціальний захист, який визначає наявність прав поліцейського у сфері соціального захисту (визначено в законах України) та виникає у зв'язку з наявністю об'єктивних обставин і специфікою професійної діяльності; 3) додатковий соціальний захист вказує на комплекс заходів, реалізованих уповноваженими суб'єктами у сфері соціального захисту, що передбачають додаткові гарантії реалізації прав і законних інтересів поліцейських у сфері соціального захисту [7, с. 273].

Тому доцільно було б соціальний захист поліцейських розглядати як комплексне поняття, яке реалізується в межах діяльності держави за різними напрямками. Зміст вказаної категорії становить взаємообумовлена дія всіх складових, які, діючи системно й цілеспрямовано, сприяють забезпеченню реалізації прав і законних інтересів кожного поліцейського. У контексті розгляду системності елементів соціального захисту поліцейських слід передусім зважати на діяльність суб'єктів публічної адміністрації, державних підприємств, установ із захисту прав поліцейських у соціальній сфері, забезпечення їхніх інтересів, на підставі чого можна виокремити види й підвиди соціального захисту поліцейських залежно від певних критеріїв, ознак. Таким чином, виокремлення видів соціального захисту поліцейських дасть змогу: по-перше, чітко визначити місце кожного виду в системі соціального захисту населення; по-друге, у розрізі виокремлених видів соціального захисту поліцейських розкрити їх зміст, призначення та функціональні особливості.

Закон України «Про Національну поліцію» передбачає, що поліцейський у повному обсязі користується гарантіями соціального та правового захисту, передбаченими зазначеним Законом та іншими актами законодавства [13]. У Законі України «Про Національну поліцію» використовується термін соціальний захист, зміст якого ширший за зміст терміна соціального забезпечення.

Закон України «Про Національну поліцію» передбачає такі гарантії соціального захисту поліцейського: забезпечення належними умовами для виконання службових обов'язків; отримання своєчасно і в

повному обсязі грошового забезпечення та інших компенсаційних виплат відповідно до закону та інших нормативно-правових актів України; користування у повному обсязі гарантіями соціального та правового захисту; під час виконання поліцейських повноважень користується безоплатно всіма видами громадського транспорту (ст. 62). Однак більш широкому колу гарантій соціального захисту присвячено розділ 9 «Соціальний захист поліцейських», а саме: службовий час і час відпочинку поліцейських (ст. 91), відпустки поліцейських (ст. 92), обчислення тривалості відпусток поліцейських (ст. 93), грошове забезпечення поліцейських (ст. 94), медичне забезпечення поліцейських (ст. 95), житлове забезпечення поліцейських (ст. 96), одноразова грошова допомога в разі загибелі (смерті) чи втрати працездатності поліцейського (ст. 97), особи, які мають право на призначення та отримання одноразової грошової допомоги (ст. 98), розміри одноразової грошової допомоги (ст. 99), призначення одноразової грошової допомоги (ст. 100), підстави, за яких призначення і виплата одноразової грошової допомоги не здійснюються (ст. 101), пенсійне забезпечення поліцейських (ст. 102), навчання дітей поліцейських (ст. 103), захист прав та законних інтересів працівників поліції (ст. 104) [13].

Розглянемо більш детально гарантії соціального захисту поліцейських, а саме: по-перше, матеріальне забезпечення, по-друге, житлове забезпечення, по-третє, медичне забезпечення, по-четверте, професійне забезпечення.

Одним із головних напрямків соціального забезпечення поліцейського є матеріальне забезпечення, яке містить такі складові: грошове забезпечення; одноразова грошова допомога в разі загибелі чи втрати працездатності; пенсійне забезпечення [11, 12, 13].

Відповідно до Закону України «Про Національну поліцію» поліцейські отримують грошове забезпечення, розмір якого визначається залежно від посади, спеціального звання, строку служби в поліції, інтенсивності та умов служби, кваліфікації, наявності наукового ступеня або вченого звання [13]. Порядок виплати грошового забезпечення здійснюється відповідно до Порядку та умов виплати грошового забезпечення поліцейським Національної поліції та здобувачам вищої освіти закладів вищої освіти із специфічними умовами навчання, що здійснюють підготовку поліцейських [11]. Грошове забезпечення виплачується поліцейським, які призначені на штатні посади в Національній поліції, та здобувачам закладів вищої освіти. Поліцейські отримують грошове забезпечення за місцем проходження служби винятково в межах асигнувань, затверджених кошторисом органу поліції на грошове забезпечення. До складу грошового забезпечення входить: посадовий оклад; оклад за спеціальним званням; щомісячні додаткові види грошового забезпечення (підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, які мають постійний характер); премії; одноразові додаткові види грошового забезпечення.

Сучасний науковець О. М. Музичук розглядає поняття грошового забезпечення як оплату за виконання функцій, передбачених трудовим договором, що складається як з основних платежів, які здійснюються незалежно від можливостей бюджетного фінансування, так і з інших додаткових видів, що встановлюють керівні органи відповідного підрозділу в межах фонду оплати праці [9, с. 388]. О. В. Лаврінченко розглядає грошове забезпечення, виокремлюючи його специфічні особливості: оплату за виконання професійної функції працівника; 2) оплату відповідно до особистого трудового внеску та якості роботи; 3) оплату за визначених умов і не нижчу від мінімальної суми, встановленої державою; 4) гарантовану оплату [6, с. 193].

З огляду на вищевикладене пропонуємо розглядати грошове забезпечення поліцейських, як грошову винагороду за виконання поліцейським своїх функціональних та посадових обов'язків (посадовий оклад; оклад за спеціальним званням; підвищення посадового окладу, надбавки, доплати, які мають постійний характер; премії тощо).

Наступним напрямом соціального захисту працівників Національної поліції є напрям житлового забезпечення поліцейських. 17 січня 2019 р. набув чинності порядок забезпечення Державною іпотечною установою поліцейських житлом на умовах фінансового лізингу. Порядок затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 14.11.2018 № 1201 [10].

Наявність самостійного житла – це одне із соціальних благ і важливий показник якості життя населення, зокрема поліцейського. Наявність «квартирного питання» перешкоджає реалізації інших власних потреб, впливає на психічне та фізичне здоров'я поліцейського, а отже, його працездатність. Законодавством передбачено шляхи вирішення проблемного питання житлового забезпечення поліцейських.

Так, наприклад, у ч. 5 ст. 96 Закону України «Про Національну поліцію» передбачено, що керівники органів поліції мають право виплачувати поліцейським, які не мають власного житла в населеному

пункті, де вони проходять службу і винаймають житло на підставі договору житлового найму, компенсацію за найм у розмірі й порядку, що визначаються Кабінетом Міністрів України [13].

Крім того, поліцейський має право на забезпечення житлом на умовах фінансового лізингу в таких випадках, передбачених законодавцем: за наявності вислуги не менше ніж два роки, крім осіб, які мають статус учасника бойових дій, та у разі, якщо до досягнення граничного віку перебування на службі залишилося не менше ніж п'ять років.

В умовах сьогодення питання щодо житлового забезпечення поліцейських ще не вирішено. На нашу думку, з метою вдосконалення та вирішення проблемних питань житлового забезпечення поліцейських необхідно розробити нормативно-правовий акт, у рамках якого поліцейські могли би поступово забезпечити себе житлом, а також пільгами на оплату комунальних послуг.

Наступним напрямом соціального захисту працівників Національної поліції є напрям медичного забезпечення поліцейських. В Законі України «Про Національну поліцію» вказано, що поліцейським гарантується безоплатне медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я Міністерства внутрішніх справ України [13].

Поліцейські зобов'язані щороку проходити комплексний медичний огляд, а за необхідності – цільові медичні огляди, психофізіологічні обстеження і тестування в порядку, визначеному Міністром внутрішніх справ України [13]. Медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я системи МВС України здійснюється на підставі наказу МВС України від 04 листопада 2003 року № 129 «Про медичне забезпечення в закладах охорони здоров'я системи МВС України» та Інструкції про порядок медичного обслуговування в закладах охорони здоров'я МВС України, затвердженої наказом МВС України від 03 червня 2016 року № 462, яка визначає порядок медичного обслуговування певних категорій осіб, яким таке право встановлене відповідно до законодавства, та порядок їх прикріплення до закладів охорони здоров'я МВС [3].

Таким чином, вважаємо, що належний рівень медичного забезпечення працівників Національної поліції можливий за умови здатності держави забезпечувати їх соціальний захист, вдосконалюючи та вирішуючи проблемні питання медичного забезпечення правоохоронців, які в складних умовах несення служби потребують якісного й невідкладного медичного забезпечення.

Конституція України, Закон України «Про Національну поліцію», Закон України «Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності» для захисту прав та законних інтересів поліцейських передбачають можливість утворювати професійні об'єднання та професійні спілки [5; 13; 14]. Згідно з чинним законодавством України професійні спілки працівників поліції створюються з метою здійснення представництва та захисту трудових, соціально-економічних прав та інтересів членів профспілки та здійснюють свої повноваження з урахуванням обмежень, що накладаються на поліцейських законодавством України.

Отже, згідно з нормами та положеннями чинного законодавства, моніторингу урядових програм необхідно розширити зміст гарантій, спрямованих на удосконалення соціального захисту поліцейських, а саме: визначення страхового стажу в разі тимчасової непрацездатності поліцейських; відповідність грошового забезпечення поліцейських, їх посадових окладів розміру прожиткового мінімуму; виплата доплат за роботу поліцейських у нічний час; забезпечення оплатою за оренду житла; визначення максимальних розмірів пенсійного забезпечення поліцейських; забезпечення лікування і санаторно-курортного відпочинку для поліцейських та членів їх сімей; посилення захисту соціальних прав та інтересів поліцейських, які беруть участь у здійсненні заходів із гарантування національної безпеки й оборони у період запровадження правового режиму воєнного стану на території України; обмеження впливу місцевих державних адміністрацій та органів місцевого самоврядування на реалізацію гарантій професійної діяльності поліцейського; забезпечення прав поліцейських на звернення про надання необхідної медичної допомоги.

Висновки. Проаналізувавши чинне законодавство щодо соціального забезпечення поліцейських, зазначимо, що соціальний захист передбачає діяльність держави, яка реалізується завдяки комплексу організаційних, правових та соціально-економічних заходів та гарантій, що забезпечують реалізацію прав та законних інтересів поліцейських відповідно до чинного законодавства.

Список використаних джерел

1. Борецька Н. П. Соціальний захист населення на сучасному етапі: стан і проблеми : монографія. Донецьк : Янтра, 2001. 351 с.
2. Денісова Л. Л. Правове регулювання соціального забезпечення працівників поліції в Україні : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук : 12.00.05. Київ, 2017. 20 с.

3. Про затвердження Інструкції про порядок медичного обслуговування в закладах охорони здоров'я МВС : Наказ МВС України від 03 черв. 2016 р. № 462. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0912-16#Text> (дата звернення 16.09.2022).
4. Іншин М. І. Сутність і значення поняття соціального захисту працівників поліції в сучасних умовах. Вісник Чернівецького факультету Національного університету. 2015. № 4. С. 269–277.
5. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (дата звернення 16.09.2022).
6. Лаврінченко О. В. Правове регулювання прийому на службу до органів внутрішніх справ України : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.05 / Університет внутрішніх справ. Харків, 1998. 224 с.
7. Марусевич Д. О. Адміністративно-правове регулювання соціального захисту поліцейських : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07 / Національний університет внутрішніх справ. Київ, 2021. 236 с.
8. Мельник К. Ю. Окремі аспекти соціального захисту осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ. Право і безпека. 2011. № 5. С. 180–184.
9. Музичук О. М. Сутність та особливості грошового забезпечення персоналу ОВС. Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ. 2007. № 37. С. 384–389. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnuvs_2007_37_60 (дата звернення 16.09.2022).
10. Про затвердження Порядку забезпечення поліцейських та осіб рядового і начальницького складу служби цивільного захисту, Державного бюро розслідувань житлом на умовах фінансового лізингу: Постанова Кабінету Міністрів України від 14 лист. 2018 р. № 1201. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-2018-%D0%BF#Text> (дата звернення 16.09.2022).
11. Про грошове забезпечення поліцейських Національної поліції : Постанова Кабінету Міністрів України від 11 лист. 2015 р. № 988. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2015-%D0%BF#Text> (дата звернення 16.09.2022).
12. Про затвердження Порядку та умов призначення і виплати одноразової грошової допомоги у разі загибелі (смерті), інвалідності або часткової втрати працездатності без установлення інвалідності працівника міліції : постанова Кабінету Міністрів України від 21 жовт. 2015 р. № 850. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2015-%D0%BF/> (дата звернення 16.09.2022).
13. Про Національну поліцію : Закон України від 02 лип. 2015 р. № 580-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> (дата звернення 16.09.2022).
14. Про професійні спілки, їх права та гарантії діяльності : Закон України від 15 верес. 1999 р. № 45. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text> (дата звернення 16.09.2022).
15. Шапенко Л. О. Щодо співвідношення категорій «соціальний захист» та «соціальне забезпечення» працівників цивільної авіації. Юридичний вісник. 2014. № 2. С. 15–19.
16. Юридичний словник / за ред. Б. М. Бабія. Київ : Гол. ред. Укр. рад. енцикл., 1983. 872 с.
17. Великий енциклопедичний юридичний словник / ред. Ю. С. Шемшученко. Київ : Юридична думка, 2007. 992 с.

References

1. Boretska, N. P. (2001). *Sotsialnyi zakhyst naseleння na suchasnomu etapi: stan i problemy [Social protection of the population at the current stage: state and problems]*. Donetsk: Yantra [in Ukrainian].
2. Denisova, L. L. (2017). *Pravove rehulivannia sotsialnoho zabezpechennia pratsivnykiv politsii v Ukraini [Legal regulation of social security of police officers in Ukraine]*. Kyiv [in Ukrainian].
3. *Pro zatverdzhennia Instruksii pro poriadok medychnoho obsluhovuvannia v zakladakh okhorony zdorovia MVS : Nakaz MVS Ukrainy [On the approval of the Instructions on the procedure for medical care in health care institutions of the Ministry of Internal Affairs]* 03.06.2016 no 462. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0912-16#Text> [in Ukrainian].
4. Inshyn, M. I. (2015). *Sutnist i znachennia poniattia sotsialnoho zakhystu pratsivnykiv politsii v suchasnykh umovakh [The essence and meaning of the concept of social protection of police officers in modern conditions]*. *Visnyk Chernivetskoho fakultetu Natsionalnoho universytetu – Bulletin of the Chernivtsi Faculty of the National University*, 4, 269-277 [in Ukrainian].
5. *Konstytutsija Ukrainy: Zakon Ukrainy [Constitution of Ukraine: Law of Ukraine]* 28.06.1996 no. 254k/96-VR. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-VR> [in Ukrainian].
6. Lavrinenko, O. V. (1998). *Pravove rehulivannia pryiomu na sluzhbu do orhaniv vnutrishnikh sprav Ukrainy [Legal regulation of recruitment to the internal affairs bodies of Ukraine]*. Kharkiv [in Ukrainian].

7. Marusevych, D. O. (2021). *Administratyvno-pravove rehuliuвання sotsialnoho zakhystu politseyskykh* [Administrative and legal regulation of social protection of police officers]. Kyiv [in Ukrainian].
8. Melnyk, K. Yu. (2011). Okremi aspekty sotsialnoho zakhystu osib riadovoho ta nachalnytskoho skladu orhaniv vnutrishnikh sprav [Separate aspects of social protection of private and senior members of internal affairs bodies]. *Pravo i bezpeka – Law and security*, 5, 180-184 [in Ukrainian].
9. Muzychuk, O. M. (2007). Sutnist ta osoblyvosti hroshovoho zabezpechennia personalu OVS [The essence and features of the financial support of the staff of the OBS]. *Visnyk Kharkivskoho natsionalnoho universytetu vnutrishnikh sprav – Bulletin of the Kharkiv National University of Internal Affairs*, 37, 384-389 [in Ukrainian].
10. *Pro zatverdzhennia Poriadku zabezpechennia politseyskykh ta osib riadovoho i nachalnytskoho skladu sluzhby tsyvilnoho zakhystu, Derzhavnoho biuro rozsliduvan zhytлом na umovakh finansovoho lizynhu : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* [On the approval of the Procedure for providing police officers and members of the rank and file of the civil protection service, the State Bureau of Investigation with housing under the terms of financial leasing] 14 lyst. 2018 r. no. 1201. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1201-2018-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
11. *Pro hroshove zabezpechennia politseyskykh Natsionalnoi politsii : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* [About financial support of police officers of the National Police] 11 lyst. 2015 r. no. 988. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/988-2015-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
12. *Pro zatverdzhennia Poriadku ta umov pryznachennia i vyplaty odnorazovoi hroshovoi dopomohy u razi zahybeli (smerti), invalidnosti abo chastkovoї vtraty pratsездatnosti bez ustanovlennia invalidnosti pratsivnyka militsii : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* [On the approval of the Procedure and conditions for the appointment and payment of a one-time cash benefit in case of death (death), disability or partial loss of working capacity without establishing the disability of a police officer] 21 zhovt. 2015 r. no 850. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/850-2015-%D0%BF/> [in Ukrainian].
13. *Pro Natsionalnu politsiiu* [About the National Police]: Zakon Ukrainy vid 02 lypn. 2015 r. no. 580-VIII. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19> [in Ukrainian].
14. *Pro profesiini spilky, yikh prava ta harantii diialnosti* [About trade unions, their rights and guarantees of activity]: Zakon Ukrainy vid 15 veres. 1999 r. no. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1045-14#Text> [in Ukrainian].
15. Shapenko, L. O. (2014). Shchodo spivvidnoshennia katehorii «sotsialnyi zakhyst» ta «sotsialne zabezpechennia» pratsivnykiv tsyvilnoi aviatsii [Regarding the ratio of the «social protection» and «social security» categories of civil aviation workers]. *Yurydychnyi visnyk – Legal Bulletin*, 2, 15-19 [in Ukrainian].
16. Babii, V. M. (Eds.) (1983). *Yurydychnyi slovnyk* [Legal dictionary]. Kyiv: Hol. red. Ukr. rad. entsykl. [in Ukrainian].
17. Shemshuchenko, Yu. S. (Eds.) (2007). *Velykyi entsyklopedychnyi yurydychnyi slovnyk* [A large encyclopedic legal dictionary]. Kyiv : Yurydychna dumka, 2007 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 19.09.2022.